

Tájékoztató az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács 1968-1970. évi tevékenységéről

Az OKDT utolsó kétéves munkaterve 1969 végén zárult. 1970-re csupán kiegészítő munkaterv készült, amely elsősorban a III. Országos Könyvtáros Konferencia előkészítését szolgáló feladatokat tartalmazza. Bár összefoglalásunk még az év közepén készült, az előre megállapított program alapján az 1970. évről is tájékoztatást adhatunk.

A Tanács és tagozatai a következő témákban foglaltak állást és segítették a Művelődésügyi Minisztérium irányító tevékenységét és a könyvtárügy fejlődését.

"A közművelődési könyvtárak helyzete és fejlődése közművelődésünk mai rendszerében" c. előterjesztést a Tanács közművelődési tagozata 1969-ben tárgyalta. (Lásd: A közművelődési könyvtárak helyzete és fejlődése, Könyvtári Figyelő, 1969. 1.sz. 5-24. p.; Az OKDT vitájából, KF 25-28. p.) E témával kapcsolatos munkálatok egyik kézzel fogható eredménye az "Alapelvek és követelmények a közművelődési könyvtárak távlati tervezéséhez" c. dokumentum, amely ugyan még tárgyalás alatt van, de a közeljövőben nyilvánosságra kerül, és alapja lesz a IV. ötéves terv fejlesztési terveinek, hosszú időre kijelölve és segítve a közművelődési könyvtárügy fejlődését.

Megtárgyalta a Tanács az iskolai könyvtárügy problémáit és fejlesztésének irányelveit (előadó ARATÓ Ferenc, az OPKM igazgatója), továbbá ennek kiegészítéseképpen a szakmunkásképző iskolák tanulóinak könyvtári ellátását (előadó KISFALUDI Sándor, az OPKM osztályvezetője). (Lásd: Az OKDT hirei, KF 1969. 1.sz. 90-91.p.; ARATÓ Ferenc: Az iskolai könyvtárak jelene és jövője, KF 1969. 2-4.sz. 21-32.p.) A Tanács által elfogadott állásfoglalások érvényesültek azokban a későbbi munkákban, amelyeket az MM Könyvtárosztálya és az OPKM részben az 5. Nevelésügyi Konferencia, részben a III. Országos Könyvtáros Konferencia előkészítése során végzett, kidolgozva a 18 éven aluli ifjúság olvasásáról és könyvtári ellátásáról szóló jelentését és javaslatait. Ez szolgált alapul az MSzMP Agitációs és Propaganda Bizottságának a fenti kérdésben kialakított állásfoglalásához.

A harmadik nagy jelentőségű téma: a könyvtárak műszaki fejlesztésének irányelvei, amelyet az 1969 októberi veszprémi tanácsülés vitatott meg. (HORVÁTH Tibor: A könyvtárak műszaki fejlesztése, KF 1969. 2-3.sz. 84-119.p.; A könyvtárak műszaki fejlesztésének irányelvei. /Tervezet./ KF 4.sz. 52-55.p.; Az OKDT vitájából, KF 4.sz. 62-64.p.) A Tanács állásfoglalása elősegítette a műszaki fejlesztés szükségességének szélesebb körű felismerését, az anyagi alapok megteremtésére irányuló törekvéseket, a gépesítés problémáival foglalkozó szaktanfolyam megindítását.

Napirendre kerültek "A tudományos és szakkönyvtári hálózatok" kérdései is (Gyula, 1968. június, előadó: dr. PATAKY Ernő és BEREZKY László, a KMK Tudományos és Szakkönyvtárak Módszertani Osztálya vezetője és munkatársa); gyakorlati problémáik tisztázása különösképpen az 1018/1956. évi Mt-határozat revíziója során érvényesül.

A K ö n y v t á r i g a z g a t á s i Szakbizottság előkészítő megbeszélései után megtárgyalta a T u d o m á n y o s és Szakkönyvtári Tagozat a tudományos és szakkönyvtárak tervezési és beszámolási rendszerének módosítására vonatkozó javaslatot (Veszprém 1969. október, előadó: BEREZKY László, a KMK Tudományos Könyvtárak Módszertani Osztálya vezetője). Az MM ennek figyelembevételével módosította a tudományos és szakkönyvtárak statisztikai adatszolgáltatásának rendszerét.

A T u d o m á n y o s és Szakkönyvtári Tagozat meghallgatta és megvitatta "A tudományos és szakkönyvtárügy fejlesztésének főbb célkitűzései a 3. ötéves terv-időszakban" c. tájékoztatót dr. LÁNG Imre, az MM Könyvtárosztály h. vezetője előadásában (Az OKDT hirei, KF 1969. 1.sz. 90-91.p.), továbbá a referenz-szolgálat problémáit elemző tanulmányt, amelyet FREY Tamásné, akkor még a KMK munkatársa, készített (Az OKDT hirei, KF 1969. 2-3.sz. 134.p.).

A K ö z m ü y e l ő d é s i Könyvtári Tagozat napirendjére tűzte a "kiemelt", azaz főfoglalkozású könyvtárossal működő k ö z s é g i könyvtárak helyzetéről szóló jelentést és a hozzáfűzött javaslatokat (1968. december, előadó: ARATÓ Attila és SIMON Zoltán, a Hajdu-Bihar Megyei Könyvtár igazgatója és munkatársa). Behatóan foglalkozott a községi könyvtárak munkájának személyi és tárgyi feltételeivel. Az előterjesztett vitaanyag és a tanács állásfoglalása több vetületben hasznosítható (így pl. a bérezés, a képzés és továbbképzés fejlesztése, az irányítás javítása terén stb.), főképpen azonban a 4. ötéves terv előkészítése során.

Foglalkozott a Tagozat a G o r k i j K ö n y v t á r feladataival és nyújtóköreivel, a könyvtár igazgatójának, SÁNDOR Lászlónak előterjesztése alapján.

A D o k u m e n t á c i ó s és Bibliográfiai Tagozat megvitatta az o r v o s o k körében végzett szakirodalmi és tájékoztatói i g é n y v i z s g á l a t eredményeit (előadó SZEPESI Zoltánné az OOK osztályvezetője), továbbá a p e d a g ó g i a i dokumentáció helyzetét és fejlesztési terveit (előadó ARATÓ Ferenc, az OPKM igazgatója). A Tagozat munkája korábbi vezetőinek (dr. LÁZÁR Péter és dr. BALÁZS Sándor) szinte egyidejű hosszas külföldi kiküldetése következtében sokáig szünetelt; előreláthatólag az év második felében indul meg újból, új vezetők irányításával.

Esetenként a Tanács ügyvezető elnöksége is részt vett egyes témák előkészítésében, így pl. kibővített elnökségi ülésen vitatta meg a szakfelügyeletről szóló utasítástervezetet és az 1018/1956. évi Mt-határozatot módosító rendelettervezet első változatát.

A Tanács 1969-ben beszámolt tevékenységéről a miniszterhelyettesi revíziós terület vezető testületének, amely a végzett munkáról szóló jelentést és a Tanács tevékenységének eddig kialakult irányát, továbbá a Tanács munkatervét jóváhagyta.

- . -

A Tanács az elmúlt időszakban több kiváló szakemberrel bővült. Új tagjai: ARATÓ Ferenc, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum igazgatója; GERGELY István, az SZMT Központi Könyvtára vezetője, Szombathely; HEGYI Nándor, a Csepel Autógyár Könyvtára vezetője; dr. KIRÁLYI Ernő, a MÉM Információs Központ főigazgatója; dr. LŐRINCZ Gyula, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem könyvtárigazgatója; PAPP István, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ igazgatója; dr. REJTŐ István, az MTA Könyvtára mb. igazgatója. - A Tanács tagjainak száma jelenleg 49.

A Dokumentációs Tagozat új elnöke dr. LÉVAY Tamásné, az OMKDK mb. főigazgatója; alelnöke JÁNSZKY Lajos, az OMF B főosztályvezetője, aki egyben a FID Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke; titkára dr. FÖLDI Tamás, a magyar FID C/3 bizottság vezetője.

Nyugdíjba vonult dr. KORDOS László; a Tanácsban végzett munkájáért ezúton is köszönetünket fejezzük ki.

Meghalt KÓHALMI Béla, V. dr., WALDAPFEL Eszter. Emléküket kegyelettel megőrizzük.

- . -

Az OKDT tanácskozásai ez évben főképpen a III. Országos Könyvtáros Konferencia előkészítése jegyében folynak.

A Tanács teljes ülése elé kerülnek az alábbi témák: 1. Könyvtár, tudományos tájékoztatás és társadalom (előadó dr. KOVÁCS Máté). 2. Az 1018/1956. évi Mt-határozat módosítása (előadó dr. LÁNG Imre). 3. A központi könyvtári szolgáltatások helyzete és fejlődése (előadó dr. SEBESTYÉN Géza). 4. A korszerű könyvtáros pályaképnek megfelelő képzés és továbbképzés problémái (előadó dr. KOVÁCS Máté). 5. A bibliográfia időszerű kérdései (előadó FÜGEDI Péterné).

A Közmuvelődési Könyvtári Tagozat megvitatja a "Könyvtár és művelődés" c. témát (előadó FUTALA Tibor).

A Tanács és a tagozatok munkájának számbavétele alapján megállapítható, hogy az 1968-1969. évekre előirányzott munkaprogram reális volt és könyvtárügyünk élő problémáival, a jelen vagy a közeljövő feladataival foglalkozott. Nem teszik problematikusá a munkaterv realitását azok a témák sem, amelyek nem kerültek tárgyalásra.

A legtöbb esetben olyan munkákról van szó, amelyek elkészültek ugyan, de valami ok miatt nem kerültek a Tanács elé (pl. a közművelődési könyvtárak normatívái), vagy kidolgozásuk csupán késik, és a jövőben feltétlenül napirendre kerülnek.

- . -

A SZAKBIZOTTSÁGOK MUNKÁJA

A Tanács tevékenységében jelentős helyet foglalnak el a szakbizottságok. Az 1965. évi átszervezés után megmaradt kis számú szakbizottság folyamatosan dolgozik, s számos eredmény fűződik tevékenységükhöz. Az alábbiakban rövidítve közöljük az 1969. évről szóló jelentésüket és idei munkatervüket.

KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS KIADVÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

A szakbizottság tevékenysége az előző évekhez viszonyítva 1969-ben csökkent; egyrészt ugyanis több, általa korábban végzett operatív feladat (pl. pályázatok meghirdetése és elbírálása vagy a kiadványok adminisztrációja) nem merült fel 1969-ben, másrészt a könyvtártudományi kutatásokkal kapcsolatos szakbizottsági teendők is csak az utóbbi időben tisztázódtak. A KMK-val történt megállapodás szerint az operatív és adminisztrációs feladatokat a KMK hivatali feladatként látja el, a szakbizottság pedig mint a kutatások irányát, programját meghatározó és az eredményeket értékelő szaktestület vesz részt a munkában. Esetenként hosszabb távon is számba veszi és értékeli a könyvtártudományi kutatásokat és kiadványokat.

Megvitatta a szakbizottság FREY Tamásné jelentését az 1968. évi könyvtártudományi kutatások helyzetéről (FREY Tamásné: Könyvtár- és tájékoztatástudományi kutatások 1968-ban, KF 1969. 1.sz. 58-63.p.). Kialakította a KMK-val közösen a könyvtártudományi kutatások központi programját. 1969 utolsó negyedében felkérte a nem az MM felügyelete alá tartozó könyvtárakat, hogy kutatási témáikat jelentsék be a KMK-nak. Folyamatosan részt vesz a következő tervidőszak (1971-1975) könyvtártudományi tervének kialakításában.

ORSZÁGOS OSZTÁLYOZÁSI BIZOTTSÁG

A munkatervében megjelölt főbb feladatokat a bizottság az alábbiak szerint valósította meg:

a) Az ETO revíziójával kapcsolatosan több tervezetet (P-jegyzéket és egyéb javaslatot) tanulmányozott, és több észrevételt küldött meg a FID Osztályozási Osztálynak. A készülő teljes magyar ETO-kiadás munkái közben felmerült észrevételei nyomán a FID Osztályozási Osztálya több korrekciós jegyzéket adott közre.

b) A bizottság foglalkozott a FID-hez terjesztett több magyar javaslattal is, így a 78 Zene (PETHES Iván, az OSZK munkatársa előterjesztésében) és a 943.9.0... Ma-

gyarország történelme szakok módosítási javaslataival, ill. külön bizottságában a 666 Szilikátiparok revíziójával, mely a KGST munkacsoportok keretén belüli kialakítás után került a FID-hez.

c) A FID/C3-ban közreműködő magyar munkacsoport, mint az OOB munkabizottsága, számos javaslatot alakított ki a közgazdaság, jogtudomány és néprajz területén.

d) A FID Központi Osztályozási Bizottságának 1968. évi két értekezletén dr. LÁZÁR Péter helyetteseként a bizottság titkára, dr. BABICZKY Béla vett részt. A FID Magyar Nemzeti Bizottsága 1969-ben a FID/CCC magyar tagjaként dr. SEBESTYÉN Gézát, a bizottság elnökét delegálta. A KGST tudományos tájékoztatási intézetei ETO-szakértőinek értekezletein mindkét évben a bizottság titkára vett részt (1968-ban Prágában, 1969-ben Moszkvában).

e) A hazai osztályozáselméleti kutatások lehetőségeinek kérdéseit vizsgáló referátum az ezzel megbízott tag visszalépése miatt nem került elkészítésre, a bizottság ülésein azonban a téma többször szerepelt, és több osztályozásmódszertani kérdés került megvitatásra.

f) Az OOB tagjainak nagy része aktívan közreműködött az ETO teljes magyar kiadásának munkáját irányító szerkesztőbizottságban, illetve az egyes szakok táblázatainak munkálataiban.

Főbb feladatok a bizottság 1970-1971. évekre elfogadott munkatervében: 1. Az ETO revíziójával kapcsolatos FID-tervezetek figyelemmel kísérése és tanulmányozása, a szükségesnek ítélt esetekben észrevételek kialakítása és eljuttatása a FID Osztályozási Osztályához. - 2. A magyar fejlesztési javaslatok összegyűjtése, elbírálása, illetve fejlesztési javaslatok kialakítása, ezek eljuttatása a FID Osztályozási Osztályához. - 3. A FID/CCC, a FID/C3 és egyéb FID osztályozási bizottságok munkájában való részvétel, továbbá a KGST ETO-szakértők munkájában való közreműködés. - 4. Az ETO hazai alkalmazásával kapcsolatos problémák elvi és módszertani megvitatása. - 5. Az osztályozáselméleti kutatások hazai lehetőségeinek vizsgálata. - 6. Tájékoztatás az osztályozással kapcsolatos kérdésekről megfelelő publikációk révén, ill. ilyenek megjelenésének elősegítése. - 7. Az osztályozási továbbképzés kérdései.

Az 1970-re tervezett ülések témái: Az osztályozási továbbképzés kérdései (BABICZKY Béla); - Az indexelés kérdései; Az osztályozáselmélet kérdései (mindkét előadás meghívott előadóval); - Az osztályozással kapcsolatos kutatások publikációs lehetőségei (SEBESTYÉN Géza); - Tájékoztatás az ETO magyar kiadásáról (BABICZKY Béla); - Tájékoztatás a FID/C3 munkájáról (FÖLDI Tamás); - Tájékoztatás a FID/CCC munkájáról (SEBESTYÉN Géza).

BIBLIOGRÁFIAI SZAKBIZOTTSÁG

Az újjászervezett bizottság (lásd: az OKDT hirei, KF 1969. 1.sz. 91.p.) 1969. április 17-én tartotta alakuló ülését, melyen a következő munkatervet fogadta el:

1. A hazai bibliográfiai tevékenységről értékelő helyzetkép készítése, kérdőíves felmérés alapján; 2. A Magyar Folyóiratok Repertóriumra aktuális kérdéseinek megvitatása.

1969-ben további két ülést tartott a bizottság (októberben, ill. decemberben), és az alábbiakkal foglalkozott:

1. Bibliográfiai felmérés: a hálózati központokból visszaérkezett kérdőíveket a bizottság tagjai vállalt szakterületüknek megfelelően dolgozzák fel. Eddig három referátum készült el: állam- és jogtudományi bibliográfia (dr. NAGY Lajos); pedagógiai bibliográfia (KOVÁCS Zoltánné); mezőgazdasági bibliográfia (GALLAI Ervin). A további referátumok elkészítésére és a kész anyagok megvitatására 1970-ben kerül sor.

2. A Magyar Folyóiratok Repertóriumának reformjával kapcsolatos referátumot (FÜGEDI Péterné) a bizottság 1970. februárjában tárgyalta.

3. Munkaprogramon kívül vitatta meg az alábbi témákat: a) "A könyvtárak bibliográfiai és dokumentációs összeállításainak bejelentése" c. tervezet; b) A bibliográfiai munka gépesítése (HORVÁTH Tibor szóbeli tájékoztatója alapján).

A bizottság 1970-ben a bibliográfiai felmérés alapján további referátumok folyamatos elkészítését és megtárgyalását iktatta programjába. Elsőként a jog- és államtudomány, valamint az orvosi és biológiai tudományok bibliográfiai helyzetét vitatják meg.

A munkaprogramon kívül megtárgyalásra kerülnek előreláthatólag az IFLA moszkvai ülésére készülő magyar hozzászólások és a III. Országos Könyvtáros Konferenciára készülő bibliográfiai referátum.

IGAZGATÁSI SZAKBIZOTTSÁG

A Szakbizottság 1969-ben két plenáris ülést tartott.

A január 9-i ülésen "A tudományos és szakkönyvtárak tervezési és beszámolási rendszerének reformja" c. tervezetet vitatta meg, BERECSKY László előterjesztése alapján. (Az OKDT hirei, KF 1969. 1.sz. 91.p.) Beható vita után egységes álláspontot alakított ki, javasolta a tervezet átdolgozását és az átdolgozott változat megvitatását az OKDT-ben. (Az ősz folyamán Veszprémben ezt az anyagot vitatta meg a Tudományos és Szakkönyvtári Tagozat.)

A szeptember 24-i ülést a Szakbizottság a Könyvtárgépesítési Munkabizottsággal együtt rendezte. Az ülés napirendjén a könyvtárak műszaki fejlesztéséről előterjesztett irányelvek tervezetének és az azt indokló dokumentumnak, valamint KOVÁTS Zoltán kiegészítő javaslatának megvitatása szerepelt. (Lásd: KF 1969. 4.sz. 52-64.p.)

Az ülés résztvevői - néhány kisebb észrevételtől, módosító javaslatától eltekintve - a könyvtárgépesítési kooperációval egyetértettek, realitásáról meggyőződtek, s javasolták a dokumentumok kiadását.

A bizottság 1970. évi programján a következő témák megvitatása szerepel: 1. Az MSZMP tudománypolitikai irányelvei és a könyvtári-információs rendszer (dr. CSÜRY István). - 2. Könyvtárosok besorolási és bérezési rendszere (FUTALA Tibor). - 3. Az egységes könyvtárstatisztikai rendszer problémái (BERECZKY László). - 4. Nagy tudományos könyvtárak igazgatási mechanizmusa és szervezete. Leíró tájékoztatás egy felmérés alapján. Főbb tendenciák, problémák (dr. CSÜRY István). - 5. A könyvtár-fenntartó szervek irányító tevékenysége. Irányelvek és szempontok a fejlesztő, irányító és ellenőrző munkához (SZENTE Ferenc). - 6. Egyetemi könyvtárak és általános gyűjtőkörű tudományos könyvtárak fejlődési tendenciái (előadó hiányában 1969-ről áthuzódó téma). - 7. A szakkönyvtárak fejlődési tendenciái (előadó hiányában 1969-ről áthuzódó téma).

KÖNYVTÁRÉPÍTÉSI ÉS BERENDEZÉSI SZAKBIZOTTSÁG

A bizottság munkája szorosan összefonódott a KMK hasonló tevékenységével, mivel személy szerint ugyanazok foglalkoznak a könyvtárépítés kérdéseivel a KMK-ban is. Tagjai azonban a Szakbizottság nevében általában csak nagyobb jelentőségű - valóban bizottsági döntést igénylő - esetekben léptek fel.

A könyvtárépítési tanácsadószolgálat általánosan ismertté vált, igénybevétele mégis rendszertelen. Sajnos, az igénylők igen gyakran csak utólagos igazolást várnak elrontott tervekhez.

1969-ben hat megyei könyvtár (Szolnok, Miskolc, Nyiregyháza, Szombathely, Győr, Tatabánya) és hét városi, ill. járási könyvtár (Cegléd, Jászberény, Kiskőrös, Makó, Dunaujváros, Ajka, a FSZEK soroksári fiókja) építésével, átalakításával, berendezésével kapcsolatban adtak szakvéleményt a bizottság tagjai, a tervek felülvizsgálata és helyszíni konzultációk alapján. Ezen kívül 8 községi, ill. üzemi könyvtárnak nyújtottak különböző mértékű segítséget, programkészítés és berendezési tervek készítése tárgyában.

1970 első félévében a könyvtárépítési és berendezési szaktanácsadást hat tudományos és szakkönyvtár, két megyei könyvtár (Kecskemét, Békéscsaba), öt városi és járási, négy községi és üzemi és egy iskolai könyvtár vette igénybe.

KÉPZÉSI ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI SZAKBIZOTTSÁG

Miután a szakbizottság jelentését és munkatervét lapzártáig nem vettük kézhez, tevékenységével kapcsolatban csak elmúlt évi közleményünkre utalunk. (Az OKDT hirei, KF 1969. 2-3.sz. 134.p.).

N. RÁCZ Aranka